

CONTRACTELE BANCARE. ANGAJAMENTUL TOTAL ÎN RELAȚIA BANCĂ – CLIENT

TURMACU MIHAELA

Univ. “C. Brâncoveanu”, Rm. Vâlcea, Aleea Cocorilor, Bl. 20, sc. B, ap 13, Rm. Vâlcea, 0740170814

E-mail: mturmacu@yahoo.com

MIHAI NICOLAE MĂDĂLIN

B.C.R., Sucursala Judeteana Valcea, Rm. Valcea, G-ral Magheru 20, tel. 0250/736804

E-mail: madalin.mihai@bcr.ro

Total engagement is beneficial when contracts are complete. The study of complete contracts' dynamics mainly consists in analysing the existence and justification of efficiency losses that other engagement types involve.

Teoria mecanismelor de revelație stă la baza studierii modelelor de autoselecție, în punctul în care unii autori anglo-saxoni confundă pe unul sau altul sub aceeași denumire de “design al mecanismului”.

Nu se pune deci, problema expunerii complete a teoriei mecanismelor. Se concentrează asupra formelor și rezultatelor care sunt utilizate astfel:

- n agenți $i = 1, \dots, n$ caracterizați prin parametrii $q_i \in Q_i$ care sunt informațiile lor private și care definesc adesea tipul lor;
- un “centru” (statul sau un agent economic particular) care vrea să implementeze o alocație de resurse cât se poate de bună, care depinde de caracteristicile q_i ale agenților.

Pentru a-și atinge scopul “centrul” impune un mecanism de forma $(y(\cdot), M_1, \dots, M_n)$ care se compune dintr-un tip de mesaje M_i pentru fiecare agent i și dintr-o funcție $y(\cdot)$ de $M_1 \times M_2 \times \dots \times M_n$ în tipul de alocație. Funcția $y(\cdot) = (y_1(\cdot), \dots, y_n(\cdot))$ determină alocațiile a n agenți, în funcție de mesajul pe care l-a expediat. Aceste alocații sunt în general vectori.

Agenții cunosc funcția $y(\cdot)$. Vor să joace un joc de anunțuri unde tipul M_i este ansamblul strategiilor lor și funcția $y(\cdot)$ determină alocațiile lor și deci utilitatea lor. La echilibrul jocului, agentul i alege un mesaj m_i^* din M și-l trimite la “centru”, care impune atunci alocația $y(m_1^*, \dots, m_n^*)$.

În general, mesajul depinde de informațiile I_i , care cuprind caracteristica q_i , dar poate fi mai detaliat (de exemplu, dacă fiecare agent cunoaște caracteristicile vecinilor săi). Mesajele de echilibru vor fi deci funcțiile $m_{i(i)}^*$ și alocația pusă la dispoziție va fi:

$$y^*(I_1, \dots, I_n) = y(m_{1(I_1)}^*, \dots, m_{n(I_n)}^*) \quad (1)$$

Se vorbește de autoselecție atunci când o caracteristică a firmei nu este perfect cunoscută de bancă. Vom nota creditul acordat de bancă cu q_i cu o dobândă anuală p_i .

Studiul aspectelor dinamice ale cadrului instituțional în teoria contractelor face să intervină factorul timp și dă o pondere importantă caracteristicilor noi de mediu instituțional, făcând să intervină două noțiuni cheie: angajamentul și renegocierea.

Angajamentul constă dintr-un set de reguli și principii pe baza cărora se constituie în mod unitar condițiile de executare ale contractelor astfel încât să asigure îndeplinirea obligațiilor născute din împrumuturile acordate de bănci: relația Principal – Agent.

Angajamentul se referă la capacitatea pe care o pot avea agenții de a încheia verbal contractul, garantând execuția acestuia până la un termen mai mult sau mai puțin apropiat. Durata sa determină rigiditatea contractului. Posibilitățile de angajament depind de numeroși factori:

- de cadrul instituțional, așa cum se rezumă în jurisprudență în materie de contracte;
- de credibilitatea agenților de a pătrunde: de exemplu, importanța pe care o are reputația lor;
- de existența garanțiilor, adică a echipamentelor sau a titlurilor de proprietate ce pierd esențialul valorilor lor, în afara relațiilor considerate;
- penalitățile stipulate în contract în caz de ruptură unilaterală pentru una din părți.

Se pot distinge patru trepte ale angajamentului:

- se vorbește de lipsa angajamentului sau de neangajament “spot” (spot commitment, no commitment) când contractul este doar o perioadă curentă: la ieșirea din această perioadă, părțile nu pot continua să colaboreze decât semnând un nou contract;
- angajamentul pe termen scurt sau angajament limitat, în toate cazurile intermediare între lipsa angajamentului și angajamentul pe termen lung; contractele au o durată inferioară celei a relațiilor și deci pot fi renegociate;
- angajamentul total (full commitment) când contractul semnat acoperă toată durata relațiilor între părți, fără să fie posibilă renegocierea sau ruperea contractului. Un contract semnat sub formă de angajament total nu poate fi niciodată repus în cauză și aspectele dinamice ale relațiilor contractuale se reduc la simpla executare a contractului;
- angajamentul pe termen lung (long commitment with renegotiations) dacă contractul semnat acoperă toată durata relațiilor, dar poate fi renegociat bilateral. Rezilierea unilaterală a contractului este, în schimb, interzisă. Contractul semnat nu poate deci să fie repus decât prin acordul dintre părți.

Forma contractelor care pot fi semnate depinde direct de ipoteza făcută asupra angajamentului. În absența angajamentului, nu se pot semna decât contracte zise “spot” care se limitează la perioada curentă, în prezența angajamentului total sau pe termen lung, care țin cont de toată durata relațiilor.

Angajamentul total este benefic atunci când contractele sunt complete. Prin acest lucru se va înțelege faptul că toate variabilele care pot avea un impact asupra condițiilor și relațiilor contractuale, pe toată durata contractului, au fost luate în seamă, de la negociere și până la semnarea contractului. Studiul dinamicii contractelor complete constă, în mare parte, în analizarea existenței și rațiunii pierderilor de eficiență, pe care le angajează celelalte forme de angajament.

Vom analiza mai întâi un model de autoselecție mai general: vom trece mai întâi în revistă modelele de hazard moral repetat. Considerăm un model de discriminare prin preț, intertemporal, care posedă toate caracteristicile unui model de autoselecție repetată.

Modelul cuprinde T perioade. În fiecare perioadă t , Principalul produce la costul unitar c un produs perisabil în cantitatea q și îl vinde consumatorului la prețul p . Utilitățile celor două părți sunt:

- pentru Principal: $\sum_{t=1}^T \delta^{t-1} (p_t - cq_t)$;
- pentru consumatorul de tip θ : $\sum_{t=1}^T \delta^{t-1} (u(q_t)\theta - p_t)$.

Consumatorul este de tip $\underline{\theta}$ sau $\bar{\theta}$, cu $\underline{\theta} > \bar{\theta}$. Proporția de tipuri $\bar{\theta}$ în populație este π . Parametrul θ , care nu este observat decât de Agent, reprezintă deci preferința consumatorului, presupusă contantă în timp. Să presupunem că u este strict crescătoare și concavă și că $u(0)=0$, $u'(0)=\infty$ și $u'(\infty)=0$ ceea ce implică neapărat condiția lui Spence-Mirrlees:

$$(\forall)(q, \theta), u'(q)\theta > 0 \quad (2)$$

Fie \underline{q}^* și \overline{q}^* astfel încât $\underline{q}^* < \overline{q}^*$. Să considerăm, mai întâi, modelul pe o perioadă $T=1$. Fie (q, p, q, p) mecanismul direct revelator optim de rang secund. Consumul de tip θ este $q - q^*$, la care restricția de incitație:

$$u(\overline{q})\overline{\theta} - \overline{p} = u(\underline{q})\overline{\theta} - \underline{p} \quad (3)$$

este activă și tipul $\underline{\theta}$ obține utilitatea sa de rezervare $u(\underline{q})\underline{\theta} - \underline{p} = 0$.

Se deduce că q este dat prin maximizarea obiectivelor Principalului:

$$\max(\pi(u(\underline{q}^*)\overline{\theta} - u(\underline{q})\overline{\theta} + u(\underline{q})\underline{\theta} - c\underline{q}^*) + (1 - \pi)u(\underline{q})\underline{\theta} - c\underline{q}) \quad (4)$$

$$\text{de unde obținem } u'(\underline{q})(\underline{\theta} - \pi\overline{\theta}) = (1 - \pi)c$$

Se presupune că dacă $\underline{\theta} > \pi\overline{\theta}$, \overline{q} este atunci o cantitate pozitivă inferioară lui q^* .

Principiul revelării: dacă alocația $y^*(q)$ poate fi pusă în lucru printr-un mecanism oarecare, se poate de asemenea pune în lucru printr-un mecanism revelator direct, unde Agentul dezvăluie informațiile pe care le deține.

Principiul revelării se aplică atunci când angajamentul este total: cele două părți nu interacționează de fapt, decât o dată, deoarece contractul semnat nu va fi niciodată pus în cauză și se poate deci, relua fără modificări. Principalul poate propune un mecanism de forma $(\underline{q}_t, \overline{q}_t, \underline{p}_t, \overline{p}_t)^T$ $\underline{\theta} - \underline{p}_t = 1$, care este revelator, adică verifică:

$$\sum_{t=1}^T \delta^{t-1} (u(\underline{q}_t)\underline{\theta} - \underline{p}_t) \geq \sum_{t=1}^T \delta^{t-1} (u(\overline{q}_t)\underline{\theta} - \overline{p}_t) \quad (5)$$

$$\sum_{t=1}^T \delta^{t-1} (u(\overline{q}_t)\overline{\theta} - \overline{p}_t) \geq \sum_{t=1}^T \delta^{t-1} (u(\underline{q}_t)\overline{\theta} - \underline{p}_t) \quad (6)$$

și care respectă două restricții de raționalitate individuală intertemporală:

$$\sum_{t=1}^T \delta^{t-1} (u(\underline{q}_t)\underline{\theta} - \underline{p}_t) \geq 0 \quad (7)$$

$$\sum_{t=1}^T \delta^{t-1} (u(\overline{q}_t)\overline{\theta} - \overline{p}_t) \geq 0 \quad (8)$$

Fie $M_i = (\underline{q}_t, \overline{q}_t, \underline{p}_t, \overline{p}_t)_{t=1}^T$ mecanismul optimal, și să considerăm o perioadă, în cadrul modelului, mecanismul stochastic care constă în a propune agentului loteria dată prin:

$$\begin{aligned} & (\underline{q}_1, \overline{q}_1, \underline{p}_1, \overline{p}_1) \text{ cu probabilitatea } \frac{1}{1 + \delta + \dots + \delta^{T-1}} \\ & \dots \\ & (\underline{q}_T, \overline{q}_T, \underline{p}_T, \overline{p}_T) \text{ cu probabilitatea } \frac{\delta^{T-1}}{1 + \delta + \dots + \delta^{T-1}} \end{aligned}$$

Este ușor de verificat identitatea mecanismului M_i^T , în modelul cu T perioade, mecanismul stochastic M fiind revelator și satisfăcând restricțiile de raționalitate individuală din modelul cu o

singură perioadă. Deci, nu-i poate da Principalului o utilitate mai mare ca mecanismul optimal M din modelul cu o perioadă și va fi, în mod necesar:

$$\frac{1}{1 + \delta + \dots + \delta^{T-1}} \sum_{t=1}^T \delta^{t-1} (\pi(\bar{p}_t - c\bar{q}_t) + (1 - \pi)(\underline{p}_t - c\underline{q}_t)) \leq \pi(\bar{p} - c\bar{q}) + (1 - \pi)(\underline{p} - c\underline{q}) \quad (9)$$

de unde, de această dată, în modelul cu T perioade:

$$\sum_{t=1}^T \delta^{t-1} (\pi(\bar{p}_t - c\bar{q}_t) + (1 - \pi)(\underline{p}_t - c\underline{q}_t)) \leq \sum_{t=1}^T \delta^{t-1} (\pi(\bar{p} - c\bar{q}) + (1 - \pi)(\underline{p} - c\underline{q})) \quad (10)$$

Acest argument arată că în situația aranjamentului total, mecanismul optimal constă în a oferi, în fiecare perioadă, optimul M , zis “static”, al modelului pe o perioadă.

Acest rezultat este confirmat de intuiție: când angajamentul este total, Principalul trebuie să ofere un contract care angajează cele două părți pentru T perioade. Într-un model staționar, nu există nici o rațiune de a propune o alocație care să nu fie, ea însăși, staționară.

Bibliografie:

1. Cotfas M., Anca A., Marin D., Pătrașcu N., - “Teoria echilibrului general”, Ed. Omnia Uni, București, 1995
2. Faghiura G.H., Marin D., Anca A., - “Teoria echilibrului economic”, Lito ASE, București, 1993
3. Rey P., Salanie B., - “Long-term, Short-term and Renegotiation: On the Value of Commitment”, Journal of Economic, 1995